

PODWYSSZYĆ (50) *vb pf*

podwysszyć (23), **podwyszczyć** (14), **podwyższyć** (10), **podwyszyć** (3); podwysszyć *PatKaz I, WróbŻółt* (6), *LubPs* (4), *StrykKron, OrzJan, SarnStat* (5); podwyszczyć *HistAl, Leop* (2), *RejZwierc*; podwyższyć *BudBib, BielRozm, LatHar* (4), *WujNT* (2), *SkarKaz, VotSzl*; podwyszyć *SkarŻyw, KmitaPsal*; podwysszyć : podwyszczyć : podwyszyć *KrowObr* (1:4), *BielKron* (3:2), *Mącz* (-:3:1), *RejPos* (1:1).

-ssz-, -łfz-, -sfz- (13), -zfz-, -złf- (10); -łzfz-, -łfłfz-, -łzfłf- (14); -żfz- (10); -fz- (3).

o jasne.

inf podwysszyć (8). \diamond *fut* 1 sg podwysszę (2). \diamond 3 sg podwysszy (6). \diamond *praet* 1 sg m podwysszyłem, -m podwysszył (2). *f* podwyższyłam (1). \diamond 2 sg m podwysszyłeś (2). \diamond 3 sg m podwysszył (12). *f* podwysszyła (1). *n* podwyszyło (1). \diamond 3 pl m pers podwysszyli (2). \diamond *con* 2 sg m by podwyższył (1). \diamond 3 sg m by podwyszczył (3). \diamond 3 pl m pers by podwysszyli (1). \diamond *impers fut* podwysszy się (1). \diamond *praet* podwysszono (6) [w tym *WróbŻółt* 148/13 może *N* sg n od podwyższon]; -ono (3), -(o)no (3). \diamond *part praet act* podwyższywszy (1).

Sł stp: podwyszyć, *Cn brak, Linde XIX w.*: podwyższyć.

1. Podnieść wysokość [czego] (2) : Accessionem adiungere, aedibus, Roferzić domu/ albo podwiłfzłzić. *Mącz* 43d.

a. Podnieść górną krawędź miary w celu oszustwa (1) : Pátrzay iákie łupieftwá/ drogości náftály/ [...] Iáko łupią ná tárgach [...]. Wieżiefzli co do tárgu/ podwyłfzono Korcá *BielRozm* 10.

2. Podnieść cenę, wartość w pieniądzech; *amplificare* *Mącz* (10) : A włzákże ci którzy máią Arendy dożywotné/ [...] będą powinni nieco podwyszyć á poftępic do fkárbu ná wychowánie ftołu náłżégo *SarnStat* 103, 149 *marg*.

podwysszyć czego (5): *Mącz* 8b; *SarnStat* 89; dáleko drożey moglibychmy towáry fwe przedáwác ludziom zamorfkim y podwyłfzyć ich *VotSzl* D3. *Cf podwyszyć czego ile razy; czego czym ku czemu*.

podwyszyć czego ile razy (1): Illi interea deliberatori merces duplicata est. Temu rozmyłfiáczowi podwyłfzono w dwóy náłób mytá. *Mącz* 191c.

podwyszczyć czego czym [= o ile] *ku czemu* [= do jakiej sumy] (1): dzyefiáciám grzywien płátu káždemu z ofobná podwyłfzłzył ná każdy rok/ ku piácidzyefiát grzywien *BielKron* 387v.

podwysszyć co (2): *OrzJan* 43; Rány Szlácheckie potym podwyszono. *SarnStat* 622.

podwys(z)zyć komu (3): *BielKron* 387v; *Mącz* 191c; Iefli fie podwysłzy żołd żołnierzowi/ tám y zá kwartnik czci nieprzybywa *OrzJan* 43.

podwysszyć ile [= o ile] (1): Ale potym Król Zygmunt podwysłzył [pamiętnę] grołzy pięć. *SarnStat* 804.

Szereg: »podwyszczyć albo podnieść« (1): Praecium amplificare, Mytá podwyłfzłzyć/ álbo Podnieść. *Mącz* 8b.

3. Wzmóc, uczynić intensywniejszym; *exaltare* *Vulg* [co] (7) : *WróbŻółt* 148/14; zgárdzenie y niemiłowánie Páná Bogá włercách ludzkich vtwierdził/ y podwyłfłzył. *KrowObr* 53v; *Leop* 1.*Par* 25/5; *RejPos* 262; [złoto] Z brácią wojny ftaacza/ Y miáftá przewraca/ Wielkie Cefárftwá z gruntu

odmieniło/ Achytre częŝto zdrády podwyŝyło. *KmitaPsal* A4; Władnąć małz ławą Władzyłáwie/ áby iá z narodem y ludem twoim podnioł/ á poniżoną podwyŝył. *SkarKaz*)(4).

W przen (1) : Chryłtus oczyścił grzechy iego/ y podwyŝył ná wieki rog iego. *Leop* BBB3.

4. *Wywyŝzyć społecznie, dać wyŝszą pozycję; exaltare Vulg, PolAnt; sublevare HistAl; superextollere Mącz* [w tym: kogo, co (27)] (28) : *WróbŻołt* 88/20; W mocy łwey podwyŝył Kłiążetá tak wdzyęczne/ A chowa ye w łáŝce yuż ná wyeki wyeczne. *LubPs* M4v, T5; ktory [Szatan] ty máłłkary [tj. insygnia biskupie] do kościoła Bożego wprowadził/ áby ługi Antykryłtowe łobie przybrał y podwyŝył. *KrowObr* 131, 124v; *BielKron* 93v; *Mącz* 434a; *BudBib Is* 23/4; Y tak poniżeni byli nieprzyaíciele kościoła Bożego/ á Pan Bog podwyŝył pokutuiący lud łwoy/ y pokazał znim miłóŝierdzie y moc łwoię. *SkarŻyw* 560; *StryjKron* 452; *LatHar* 557.

podwyszczyć ku czemu (1): podwyŝył go pan Bog ku błogółławieńłthwu łzczęćcia *HistAl* Gv.

podwyszczyć na co (1): [chan tatarski] dał im [poddanym] ty przykazania: Napierwey áby włzyłcy chwalili tego Boga ktory łtworzył Niebo y Ziemię/ y onego podwyŝył ná to Páńłtwo *BielKron* 438v.

podwyszczyć nad kogo (2): ia go łpráwiedliwie ná łwym dworze nád włzyłki ługi podwyŝył *BielKron* 125v. *Cf podwyszczyć nad kogo w czym*.

podwyszczyć nad kogo w czym (1): powieđał im chwałć łie iáko go krol podwyŝył nád ine w dołtoieńłtwie y vrzędzye *BielKron* 115.

podwyszczyć czym przed kim (1): [Jakub] chciał go [Józefa] przełóżyć y podwyŝył błogółławieńłtwem przed inłzemi bráty *RejPos* 215v.

podwyszczyć miedzy kim (1): Zabyzey temu Marya łudze łzwemu w then dzyen poczáczya yako matka poczyełzna y podwyŝył yego myędzy yego blyłłzyny *PatKaz* I 2.

W przeciwstawniach: »łóżyć ze stolca (a. z stolice, a. z majestatu) (3), unížyc się, o ziemię uderzyć ... podwyŝyc« (5): gdzie obiecuie łóżyć záwždy pyłznego s łtolcá/ á podwyŝyc pokornego. *RejZwierc* 69v; ábowiem podwyŝyłwłzy mię/ o ziemię vderzyłć mię. *LatHar* 167, 66; Vniížcie łię przed oblicznołciá Páńłká: á podwyŝył was. *WujNT Iac* 4/10, *Luc* 1/52.

Szereg: »ubogácić, podwyszczyć« (1): otym [papież] włtáwitznie myłłł/ iákoby też łwoie ługi vbogácił/ podwyŝył *KrowObr* 34v.

W przen (1) : Czáfu złego obronił mię Pan Bog/ y ná opoce mię podwyŝył. *KrowObr* 14v.

Przen (4) :

podwyszczyć czego (1): Bowiem oto łprzećiwnicy tak łie záburzyli/ A cí co cye nyenawidzą łłow łwych podwyŝyłli. *LubPs* S5v.

podwyszczyć co (1): propterea exaltabit caput. [...] dla te⁸⁰ podwyŝył łłow łwoię. *WróbŻołt* 109/7, 88/43; Podwyŝyłć łprawicę tych co ie łrodze płowáli *LubPs* T5v.

5. *Uwielbić, wychwalić, wysławić [kogo, co]* (3) : quia exaltat^{um} est nomen eius folius [...] łtarzy y z młodemu chwalcie imię boże, boć podwyŝyłono imię iego łamego *WróbŻołt* 148/13.

podwyszczyć nad kogo, nad co (2): *WróbŻołt* vv5; Iezu/ ktorys mátkę twą przenałświęłzá/ nád włzyłki chory Anyełłkie/ w niebie podwyŝył raczył. *LatHar* 550.

Synonimy: 1., 2. *podnieść*; 2. *podbić*; 5. *pochwalić, uczcić, uwielbić*.

Formacje współrdzenne cf WYSSZYĆ.

Cf **PODWYSSZENIE, PODWYŻSZONY**

LWil